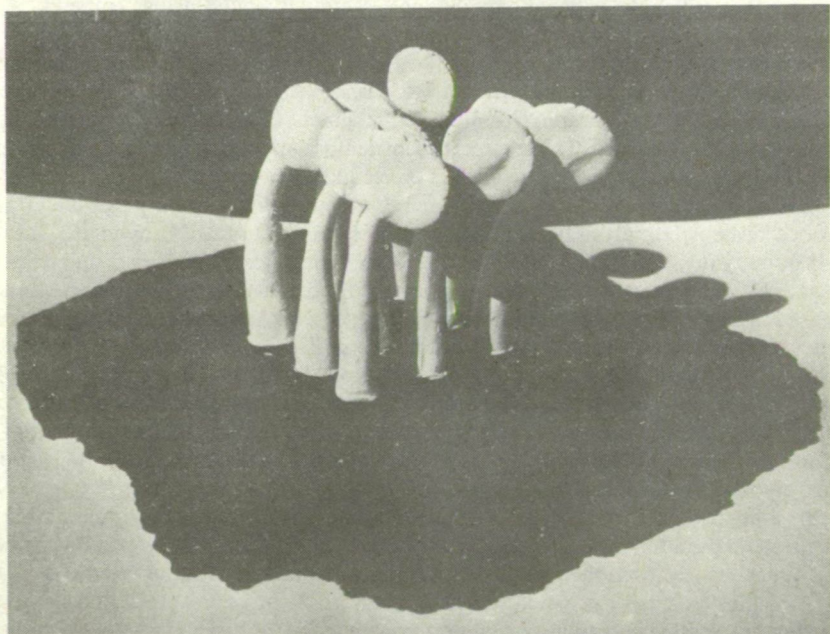

Magóg népe, de az emberek a földhöz vannak nőve, az emberek a földből vannak sarjadva, az emberek erősebbek, mint a sziklák, az emberek szilárdabban állanak, mint a szálfák” — írja a *Hazafelé* című elbeszélésében. Ugyanebben a műben példát találhatunk az expresszionista életérzés megformálására, s arra is, hogy a „táj” csak antropomorfizálódott módon jelenik meg: „A hegyek eléje szaladtak, a patakok lábát ölelték, a bérceken túl dörömböltek, úgy érezte, hogy neki kell vetnie hátát a csiki havasoknak, sarkát meg kell akasztania a Hargitában, bele kell fogóznia a földbe.” És expresszionista sajátosságnak tűnik az időtlenítés, a sűrítettség, egy-egy „költői kép” kimerevítése is: „Nyugaton vörösölt az ég. A hegygerincen szántott egy ember; úgy állt ott — előtte az eke s két ló —, mintha az opálos égre volna rajzolva. ... Eltűnt a múlt, a jelen végtelennek tetszett, s a jövő meglapult a csönd mögött.” (*Klári még nem megy férjhez.*) Ornamentális stílusának az érzelmek diktálta szenvedélyessége is expresszionista kísérletezésre vall: „Ezernyi hang kavargott az izzó ég alatt. Erős és mély férfikiáltások, mint óriások által fellökött szálfák, vágódtak bele a térbe, aztán zökkenve estek vissza a keményre száradt, forró földre. Nehéz röptükben magukkal ragadták és lerántották az asszonyi és lányi sikongások fehér, világoskék, rózsaszín, melegsárga és égőpiros futókavirágait” (*Hősi halál*).

Mindezek alapján úgy véljük, Sipos Domokos, akit — Molter Károly visszaemlékezése szerint — Csehov- és Gorkij-tanítványnak tekintettek, bátor szókimondásáért „vidéki jakobinusnak” neveztek kortársai, nemcsak hítes krónikása volt egy „vajúdo kornak”, hanem modern, expresszionista kísérletezéseiben a kortól el nem maradó prózaíró. Mint Nagy Pál írta: „A Dicsőszentmártonban, vidéki elszigeteltségben élő író, íme, igyekezett magáévá tenni kora újító törekvéseit, mintegy igazolván szellemének mozgékonytát, frissességét. Az indulás éveiben egész irodalmunkra (értsd: a romániai magyar irodalomra. — Sz. L. S.) jellemző ez a sokirányú nyitottság, a tájékozódás európai látóhatárokhoz igazodó rugalmassága. A provinciális betokosodás, a regionális kiszikkadás ellen e korszak legjobbjai haladó eszméáramlatok és újító művészi vívmányok meggyökereztetésével védekeztek.”

GERLE MARGIT: HAJTÁSOK